

SLOVENKA

Glasi slovenskega ženstva

Št. 9.

V Trstu 24. aprila 1897.

Letnik I.

Meseca maja praznuje se god teh-le imen slovenskih svetnikov: 1. Vojka, 2. Živana, 4. Cvetoslav, 5. Desirad, 7. Stanislav škof, 8. Budislav, 13. Dragomir, 15. Jaromir, 23. Budislava, 24. Daslav, 28. Jaromir, 30. Milica, 31. Bojislav. *Slovenke! Dajajte svojim otrokom slovenska krstna imena!*

Vela roža.

Ko se vrnil s svojim cvetjem
Maj je spet v deželo,
Takrat, roža vela, tebi
Lice je razcveto.

Pila si poljube solnčne,
Žarno si mi vsevela
Kaj premišljam, ko zrem danes
Tebe, roža vela?

Jaz na rožo drugo mislim,
Ki je v maju cvêla —
Oj ta roža — v mojem srci
Zdavnej je že vela. —

Kristina

Spomin.

V večernem dihu roža rosna
V snu bajnem lahno trepeta,
O zlatem, solnčnem žarku sanja,
Ki jo poljubljal je z nebá.

In rože sen se z mojim spaja —
Spomin se vrača mi nazaj,
Na ustna, ktera počivala
Na mojih ustnih so nekdej.

Kristina.

Pedagogiške črtice.

Spisala Danica.

Kako vzgajati otroke? Katera mati si ni že stavila tega vprašanja? Saj je tako naravno, da želi vsaka mati odgajati svojo deco kar najbolje. Dobra volja je pač tu, a kolikokrat nedostaje pravih navodil in pravega spoznanja! Posebno pa v slovenskem jeziku je izšlo še tako malo del o tej zadevi, da naše matere res nimajo, kaj bi v roko vzele, da bi se poučile. V vseh strokah se uže svetijo imena slovenskih učenjakov-prvakov, le pedagogi — se ne oglašajo. Ali je to dokaz, da se slovenski narod sploh še ni pobrigal za odgojo svoje mladeži, da še ni nikdo spisal materam jasnega jedrnatega navodila za njihov težavni posel? Ne bodimo prestrogi. Naš narod je mal. Kratka je doba, odkar se je začel uprav še-le zavedati; ni imel tedaj še časa, da bi se bil vsestransko na vseh duševnih poljih razvil. A že se javljajo glasovi, ki so zapazili ta nedostatek. Zavedla se je i slovenska mati, da je napredek narodov nemožen brez sistematične vzgoje njega mladeži.

Zastavila sem tu svoje slabo peró, da vsaj v nečem odpomorem temu nedostatku. Seveda bode to le kratko, borno delce, jedva za silo. Temeljitejšo rešitev tega perečega vprašanja prepuščam močnejšim od mene. Bog daj, da bi se kmalo kedo oglašil!

I. Fizična vzgoja.

Naravno se deli vsa vzgoja v dva dela, namreč na fizično in psihično. O fizični, to je telesni vzgoji, ali prav za prav reji, hočem tukaj le na kratko spregovoriti, ker to spada bolj v zdravnikov delokrog. Vendar se dogajajo gledé telesne postrežbe otrokove čisto tako hude pomote, da hočem tukaj podati vsaj nekaj kratkih navodil.

Prvi pogoji za normalni telesni razvoj so: dobri zrak, primerna hrana in snaga. Gledé dobrega zraka se v obče še hudo, hudo greši na zdravju naših malih. Le oglejmo si tiste borne luknje, v kojih je uboga deca zaprta. Seveda, najlepša soba se odločuje navadno za sprejemno sobo, s kojo se želi gospodinja postavljati. A za

otroke naj bode dobra sleharna luknja, čeprav nikdar solnce v njo ne posije. Dostikrat se silijo otroci celo v kuhinjo, samo, da po sobah ne razvlečejo. A kako se more nežno bitje v slabem, vlažnem in soparnem zraku krepko razvijati? Ali se moremo potlej še čuditi, če so otroci bledolični in veli? Ko bi le hotele matere uviditi, da treba odločiti otrokom najlepšo, najprijaznišo in najzračnejšo sobo! Zrak v njej naj bi bil vedno čist, a nikdar naj se ne suši v njej perilo, posebno pa ne otroško perilo, kar se najčešče dogaja. Za zračenje nikakor ne zadostuje, če se okno zjutraj za kake pol urice odpre, marveč naj se po večkrat na dan temeljito prezrači. Prav primerno tudi, če se pušča v gorkem letnem času i po noči okno odprto. Čisti nočni zrak upliva dobrodejno na spečega, globoko dihačnega otroka. — Sploh se ni treba bati, da bi se storilo z zračenjem preveč, kajti *preveč* ni nikoli. Perzijci na Iranski planoti se zavijajo rajši tesno v kožuhe, samo, da jim tudi po zimi ni treba oken zapirati. In prav imajo. Le predočimo si, kakov je to zrak v zaprti sobi. Zrak, nasičen z ogljenčevim kislino, ki so ga drugi dahnili iz sebe, ki je šel že toliko krat skozi človeška pljuča, ta zrak naj zadostuje nežni deci, da jo krepča in ji oživilja kri? Nikakor ne, marveč je strup, ki mora nežno cvetko sčasoma vgonobiti. Zato pa tudi hira taka usmiljenja vredna deca, ki je obsojena preživeti vse svoje dni v zatohli sobi.

Otroci pa tudi naj ne bodo nikdar zraven, kadar se soba pameta. Prah, ki se pri pometanju dviga, škodi njihovim sopnim organom.

Prva hrana otroku je pač od narave določena. Blagor otroku, kojemu je dana. Žal, da je dandanes toliko mater, ki niso zmožne spolnjevati te lepe dolžnosti. Težko je pač odrediti novorojenčka na umetni način. Najboljše nadomestilo je pač dojka, če je le zdrava in drugače sposobna za ta posel. Če se pa ima odrediti otrok s kravjim mlekom, priporočajo zdravniki, zlasti v mestih Sosehletov aparat za sterilizovanje mleka, po kojem se neki dosežejo izvrstni uspehi. Lažje ga je pogrešati na deželi, kjer je itak dobiti vedno svežega mleka. — Dobra otroška hrana se dobi tudi, ako se mleku primeša nekoliko kakao-praška; seveda treba paziti na fabrikat, da je res pristen, kajti cenejše vrste navadno niso popolnem čiste, kar bi, se ve, otroku škodilo. — Prav po ceni in lahko si napravlja vsaka mati dobro in tečno juho tako le; rajž močno močno skuha, po kaki dve uri, voda se potem odcedi in z mlekom nameša ter nekoliko pocukra in posoli. To juhico jedó otroci prav radi in se po njej tudi dobro redé.

Otroška steklenica naj se po vsaki vporabi skrbno opere. A tudi cev se mora vselej očistiti z malim ščetom. Najboljše, če za to mati sama skrbi; nikdar naj se ne zanaša na posle, ki vendar niso dosti vestni za tako opravilo.

V prvih dveh, treh letih naj obstoji otroška hrana večinoma iz mlečnih jedij. A tudi pozneje še ne kaže, da bi otroci vsega dobili, kar stariši jedó, posebno če so le-ti vajeni na bolj luksurjozen obed. V obče velja, da je otrokom najpreprostejša hrana tudi najprimernejša: juha, sočivje, sadje, mleko in močnate jedi. Nikdar naj

se ne dajo otrokom opojne pijače, ki škodujejo otroškemu organizmu. Prav grda navada je pa tudi, če imajo otroci ves ljubi dan kos kruha v roki; ko sedijo k mizi, pa kremžijo obraze ter se branijo jesti, ker niso lačni. A tako ravnanje je naravnost škodljivo. Vsaki organ potrebuje počitka, tedaj tudi želodec; otroci naj jedó tedaj vedno le ob obrokih štiri, k večjemu petkrat na dan, a takrat naj se popolnoma nasitijo. — Škodljiva je pa tudi pozna večerja, pri koji že na pol dremlejo. Otroci naj večerjajo po zimi ob 6ih, po leti ob 7ih, a ob 8ih najkasneje naj bodo že v postelji.

Gledé snage se v nekateri hiši tudi še mnogo greši. Otroci naj se koplje v prvem, morda tudi v drugem letu vsak dan. A tudi pozneje še ne sme pogrešati dobrodejne kopeli. Otroci se igrajo navadno na tleh. Naravno tedaj, da poberejo tam praha in blata. Dobro je torej, če se vsak teden vsaj enkrat kopljejo v gorki vodi. Glede umivanja vsega telesa z mrzlo vodo, naj bi pa vsaka mati govorila s svojim domaćim zdravnikom, kajti le ta zna določiti, če je to primerno njegovi konstituciji, ali ne.

Da je snaga popolna, pa ne zadostuje le umivanje telesa. Treba k temu tudi vedno čistega perila. Otroci naj se zvečer preoblečejo v drugo, nočno srajčko, da se jim dnevna srajca čez noč izhlapi. Vrhu tega pa treba perilo še večkrat premeniti. — Oblekice naj bodo vedno iz takega blaga, ki se dá lahko prati; nadalje naj bodo bolj svetle barve, da se vsako onesnaženje takoj zapazi. Prav neumestna je navada nekaterih mater, ki oblačijo svojo deco le v temne obleke, češ, da se manj zamažejo. No, zamažejo se pač ravno tako, kakor svetle obleke, samo nesnaga se tako ne vidi. Ali pa more ta zavest zadostovati res snažnemu človeku?

Neobhodno potrebno je tudi, da se vodijo otroci kolikor možno na sprehod. Če je vrt pri hiši, je to najbolje; puščajo se potem lahko kar sami na prostem, samo treba vse vse odpraviti, na čemur bi se znali poškoditi. Tu naj skakajo in naj vadijo svoje mlade ude. Toda jaz mislim, da bi se mogla vendar vsaka mati odtegniti za par ur svojemu gospodinjstvu, da vodi svojo malo družinico na igrišče. Saj si vzame se seboj lahko kako knjigo ali kako ročno delo, da že ne bode čas čisto izgubljen (nekateri matere so čudnega mnjenja, da je čas zgubljen, ki ga posvečujejo svoji deci), in tako lahko mimogrede še nadzoruje svoje otroke.

O deževnih dnevih lahko popravlja zamudo doma z dvojno marljivostjo. Vendar pravim, stokrat bolje, da ostane perilo nezakrpano, nego da bi moral otrok pogrešati vsakdanjega sprehoda.

V poznejših letih, ko hodijo otroci v šolo, naj se uporabljajo svobodni dnevi za daljše izlete. Če pravim daljše izlete, ne mislim s tem, da naj gre obitelj v kako bolj oddaljeno gostilno, da tam sede v gostinsko sobo, napolnjeno s težkim alkoholnim vzduhom in s tobačnim dimom, da tam preseda ves popoldan. O ne, prvič je obiskovanje gostilen sploh neprimerno za deco in drugič bi tudi telesno ne imeli nobenega haska od takega sprehoda, ki se zvršuje v zatohli krčmi. Otroci naj se pe-

ljejo v svobodno naravo, v gozd, na kak hribček itd. A južino si nesejo lahko v torbici se seboj, če ravno ni gostinskega vrta v obližji. Vedno in vedno se govori in pisari zoper šo'o in njen slabi upliv na zdravje naše mladine, a vendar bi se dal ta upliv v mnogih slučajih preprečiti, da se otroci le doma pametno odreja.

Materam, ki se želijo o otroški izreji še posebno poučevati, naj bode priporočena knjiga — Fürst: das Kind und seine Pflege im gesunden und kranken Zustand, — Žal, da se naša slovenska književnost še ne more ponašati s takim delom. Kedaj se bode pak dobil vesten slovensk zdravnik, ki bi podelil slovenskim materam kaj podobnega? (Pride še.)

E v a.

1.

„Moj Bog! Te podlosti naj čitam,
Oh, kam privedel nas je čas?
Teptá lepota se, dobrota,
Resnici pljuje se v obraz!“

Ob pesmih teh ne toži, dragi,
Tako jih deni rajši v kraj,
Ne toži, kakor Jeremija
Na razvalinah nekedaj.

Na svojih rajši razvalinah
Obupni dvigni glas tožba,
Na razvalinah toči sólze,
Priatelj, svojega srca!

2.

„Pač dolgo, vigred cvetoča,
Pač dolgo letos te ni!
Kdaj rožic prineseš mi zopet,
Kdaj srečne uzrô te oči?“

„V tujini, prijatelj, žalujem,
Umrî je zâte moj kras,
Kar videl si deklico lepo,
Oh, lepšo, — nego sem jaz.

Pogleda nje ogenj pekoči
Ogrel je tebi srce
Da rože so v njem pognale,
Oh, rože ljubezni sladké.

Kaj kličeš torej mene,
Ko ves goriš le za njo?
Zdaj lepšo gledaš vigred,
Zdaj lepše ti rože cveto.“

3.

Po vrtu se ž njo izprehajam,
Rokô ji polagam ob pas.
Pravljice o rajû, o sreči
Šepeče nje mili mi glas.

Bledé po gredicah cvetice,
Bledé, pa tako govore:
„In vedno smo mislile reve,
Najlepše na svetu smo me.

Ko prejšnje je časo prihajal,
Imel je oči le za nas;
Ne vidi nas danes, zamaknjen
Je čisto v dekleta obraz!“

Molčijo mej vejami ptice:

„Pomota je bila in laž,
Kar vedno smo mislile reve,
Da glas najslajši je naš.

Poslušal je pesmi le naše,
Ko prejšnji prihajal je čas,
A danes, pogledjte ga, mami
Nje govora sladki izraz!“

4.

„To deklico ljubiš, to dete,
Priatelj, in biti češ naš?
Saj vemo, rad ziblješ otroke, —
Zabavo pač svojo imaš!“

Pa meni ne zdi se, da bil bi
Otročji nje lepi obraz,
Da bilo bi zibke ji treba, —
Le jaz sem še otrok, le jaz!

Ko sedem o mraku pod lipo
Dekletcu ves blažen ob stran,
Pozabim, kar zlega sem videl
In kar sem pretrpel čez dan.

Pozabim vso bedo, nadloge,
Ko mami nje glas mi uho,
Ko v bajne me sanje zaziblje
Nje sinje, opojno oko.

Kazimir pl. Radić.

Do skrajnosti.

Spisala Milka.

Trudila se je starka, zvesto upirala oslabele oči, da bi videla koliko je na uri. Toda njen vid ni dosegel številke na številni plošči. Štiri in šestdeseto leto oslabele ga je tako, da danes pri vsej svetlobi le ni mogla razločiti koliko kaže ura. „Vsejedno ga zbudim svetlo je že“ poluglasno govori in stopi k postelji, kjer sladko spava njen ljubljeneec, njen dragec. „Peter, vstani, na delo! ter rahlo ga strese. „Zaspane, na delo!“ kliče mati sina. Ta pa pogleda mežikovo proti oknu ali je res že dan. Stegne se po postelji ter prime mater za roko in jo krepko stisne. Na pol ležé, na pol sedé jo gleda in

ji pravi o svojih sanjah: „Veš vso noč smo se streljali. V takej vojski sem bil, da si v resnici ne želim več take“ ... „Moj Bog, Peter, če te bodo pa res vzeli k vojakom, ali misliš, da te bodo?“ — „Ne vem, mama, kako bo. Ko smo sinoči telovadili pri Sokolu, rekli so mi nekateri, da me gotovo oprostijo, ako le nismo prošnje poslali prekasno“ ... „Jezus, Marija! in če te vzamejo, kaj pa potem Peter, Peter!“ Strah pred samo mislijo, da bo njen sin že v jeseni proč od nje, prevzel jo je tako, da je morala sesti na posteljo. Oh Peter, če ti pojdeš, kaj pa naj začnem sama. Stara sem že služiti ne morem“ — „Ali bi ti bil rad vojak?“ Na njegovem lici je za trenutek samo zaigral smehljaj, ko je rekel „o rad, rad“. A pogled na obledelo in preplašeno materino lice, pregnal mu je čarobno domišljijo, slikajočo mu tuje kraje in dežele, katere bi tako rad enkrat gledal. Pogledal je starko in stisnil ji roko rekoč: Mama, ne pojdem, ne bodo me vzeli. Nikdar ne bom vojak, četudi bi prepozno uložili prošnjo.“ Zabliskalo mu je oko, ki je jasno pričalo, da mladenič hoče v istini zvršiti to, kar si je ravno mislil. —

„Ne bodo me imeli, mama“ in pobožal je njeno suho, žilavo, od dela zarjavelo roko. „Znam si pomagati, četudi bode bolelo nekaj časa. — Pet prstov na nogi ali dva manj, kaj pa je to, da le ostanem pri tebi mamica“. —

„Čuj, že trobi na delo!“ Peter plane kvišku, obleče se naglo in steče po stopnicah. Gledala je mati za njim, ko je tako lahek in gibčen zginjeval ji spred oči.

„Ne bodo ga ne“ šepeče. — Oh moj Bog, ali potem ne bo hodil tako lahko, gibal se tako prosto; — šepal bo“. „Zakaj, zakaj mora tako biti“. — Solza sledila je solzi ter izgubljala se med fižolom, katerega je starka čistila, da ga skuha za kosilo.

Poldne je že odzvonilo. Tudi v arsenalu je zatrobilo poldanji čas in delavci so se razšli za jedno uro.

Veselega in srečnega obraza prismeji se Peter domov, v rokah držeč steklenico vina. „Mama, mamica!“ ter prime jo okolu pasa in se zavrti ž njo. — „Moj Bog, Peter, ti si pijan. Kje si bil, kaj ti je?“

„Mamica! pijan nisem, res da nisem; a ti pij, da boš vesela. Le pij, pij mati“. — Posadi jo na stol, natoči jej vina in sede njej nasproti. Njegov ljubeznjiv, še skoro otroški obraz je kar žarel veselja. Nič ga niso pačile sajaste lise, ki jih je dobil pri delu. — „Pij no, pij mamica in poslušaj me“. — „Saj te poslušam, le povej mi kaj“. — S plavim robcem potegne po čelu, da bi si pot obrisal; s tem si je pa črne lise še nekoliko povečal. Iz žepa povleče papir, na katerem se je poznalo že več kot deset sajastih prstov. „Čuj, glej na potu v arsenal vdobim ta-le papir... Ali uganeš kaj je v njem?... Mamica! tvoje želje so se spolnile, ne bom vojak. Uslišali so tvojo prošnjo“ ... „Oh hvala bodi večnemu Bogu!“ vzklikne preveselo mati. Da, gotovo srčneje zahvale bi mu v tem trenutku ne mogla izreči nego ravno ta preprosti in presrčni vzklik. — „Zdaj sem prost in tudi prstov na nogi si ne odsečem. Ali si zadovoljna?“

In kako bi ne bila zadovoljna mati, da je njen sin oproščen vojaščine! To kar si je vedno želela, se je zgo-

dilo. Odslej ostane pri njej in ločiti se jima ni treba. Srečna mati! Kako se je veselila dneva, ko bode za Petra delala; veselila se večera, ko bode s Petrom kramljala tako po domače o tržaških Slovencih. Rad se je mladenič pogovarjal z materjo, ki ga je sé svojimi preprostimi pogovori navduševala za narod slovenski. In dečko bil je veren sin svoje majke.

Jesenske megle vlačijo se nad tržaškim mestom.

„Kako otožno si jesensko nebo“. Pa tudi ljudstvo tržaško navadno tako lahkoživo in veselo, govori danes nekam boječe, postaja na voglih, povprašuje in preplašeno gleda. Tam pri vhodu v bolnišnico se kar tere ljudi. Gnječa je tolika, da nosilci z nosili komaj proderejo radovedno množico. „In še ni konca“ ... „Še jih nesejo“ ... Revčeki, ubožčki...“ ponavljala so nebrojna usta. Marsikatero oko se je solzilo gledaje toliko gorje.

„Gorje! gorje!“ zakrohotala je koščena smrt nad arsenalom, ko so krepki delavci, kovači popravljali ladijo in ravno okrog kotla imeli opravka. Gorje, gorje! velikanski kotel je počil. Koliko trupel je švignilo v zrak in kmalu zopet nemilo padalo na ladijin krov! Gorje vam matere, žene, otroci! Smrt ne izbira, ne povprašuje.

Grozen pok, katerega je povzročil eksplodiran kotel pozval je vse mnogobrojno osebje iz arsenala. Hiteli so ponesrečencem na pomoč. Niti niso pregledovali ali je kateri mrtev in koliko je mrtvih. Nemudoma so jih spravili v bolnišnico, da bi jim tam opomogla zdravniška pomoč.

Grozen strašen prizor! Postelj ob postelji. Na njih se zvijajo večinoma mladi ljudje in stokajo v smrtnih bolečinah. Tu plakajo sirote ob postelji ranjenega očeta; tam zdihuje in vije roke žena ob trupu mrtvega moža; in tam zopet stara mamica briše potne kaplje umirajočemu sinu. „Oh Peter, moj Peter“ ... in sé solzami zaliva mu trpeči obraz uboga mati... „Peter, moj ubogi Peter, govori, reci mi kaj“ ... „Mama mama“ šepeče ranjenec in njegovo, prej vedno živo jasno oko odeva se že s tenko meglico. Od bolnika do bolnika hiti duhoven tolažje jih, spravlja jih z Bogom, pripravlja jih na daljno neznano pot.

Plinove svetiljke že razsvetlujejo mesto. A tam okrog bolnišnice se še vedno zbira ljudstvo. V malo kapelico sili in vsakdo se hoče preriti v njo, da še enkrat pogleda v obraz prvim nesrečnim žrtvam. Osem rakov sprejelo je osem mrličev vaze. V kotu čepi vsa sključena mati in „Peter, moj Peter“ kliče sina. Pa ne uboga je. Spi pretrdo spi, ta krat se noče zbuditi....

Kakšen pogreb! Koliko vancev! Koliko ljudstva! Osem vozov peljalo je delavce k počitku. Tam pri sv. Ani odpočijejo se in počakajo še drugih tovarišev, novih žrtev... Ni šla za njim uboga mati. Ostala je sama, sama. Pred šestimi leti umrl ji je mož, priden delavec. Stareji sin se je oženil ter šel daleč iz Trsta in nje se ni spominjal. Od takrat podpiral jo je Peter, dasiravno še mlad. Tedaj je tudi zadnjič dobila pisno od hčere Lucije, ki je služila v Ljubljani in ji pisala, da k očetovemu pogrebu ne more priti, ker sama leži bolna v bolnišnici.

Vse jo je ostavilo. Sama, sama sebi in drugim v nadlego. Oj kako je težko živeti tako samej in brez tolažbe. Hodile so sicer klepetave sosede k nji; govorile ji o slabem vremenu in ceni tržaškega kruha, da bi jo razvedrile, toda za vsako besedo zdihnili so „Peter, moj Peter“.

Dnevi, dasi počasno so se vrstili vendarle v večnem redu. Živeti je bilo tudi treba. živeti... a kako? Teden za tednom preide, ž njim tudi živež in denar.

Mraz in burja kljubujeta Tržačanom vsak po svoje. A naša mamka stopa vsa sključena in potrta proti cerkvi sv. Antona. Dospela je do skrajnosti. — Brez doma in krova, brez hrane, brez živeža. Do skrajnosti! — kaj sedaj? — Beračiti. — Beračiti?! Druge ljudi nadlegovati! Bog, moj Bog, kako grozna je ta misel poštenej pridnej mamki. — Beračiti! — Tam pri cerkvenih vratih sedelo je, sedi in sedelo bode mnogo tovarišic beračic, ki se še ne zmenijo, ako jedna več prisede k njim ali pa jim jedna izgine.

Beračiti? — Tresla se je sama strahu in groze že pred samo mislijo. A storiti vendar mora, mora. Danes jo je izgnal gospodar iz hiše, ker nima s čim plačati stanovanja. — Tam pred oltarjem matere božje sede na vznožje. Stisnila se je ter jednaka veliki cunjasti kepi zdihuje k njej, ki je tolažnica žalostnih. Prevzel jo je glad, strah in mraz. Vedno bolj mirno in tiho izgovarja molitev. In zazibala jo je sveta mati v sladek sen. Kazala jej je rajske višave in večno lepo domovje. Še jedna solza potoci se po lici in obvisi na nosnici, kakor bi hotela začuditi se v smeh zategnjenim ustnam. — Sanjaj, sanjaj starka, in uživaj trenutek pozabljenja! — Pa dolgo ni sedela sama. Ravno pred njo poklekne mlada ženska. Poluglasno moli in radovedno se ozira ter ogleduje svetnike in svetnice na oltarjih. „Oče naš kateri si... a že soletele misli drugam. Očenaša še ni dokončala pa začne „Češčena si“ in zopet se molitev utrga. Oh te skušnjave, ki motijo pobožno dušo, te misli, ki jo vodijo povsod le v cerkvi ne ostanejo in pa te oči, ki so tako radovedne. In njene so gotovo bile; kajti upirala jih je v sključeno starko pred seboj, kakor bi hotela ž njimi prodreti neko tajinstveno mrežo, da li vidi prav ali ne.

„Jezus, Marija, moja mama ali ste vi, ste res vi mama“! vzdahne, skoro vsklikne. A starka se ne gane. Strese jo in glava ji omahne v naročaj. V kropilniku namaka robec in moči onemoglo starko; kar se oglasi stari mežnar za njo. „Vina, vina nekaj kapelj, pa ne vode; vidite, da je [oslabela“. — Razumela ga je. V bližnjem gostilni zavedla se je nesrečna mati ter kmalu spoznala svoj novi položaj. Do skrajnosti je že dospela a zdaj? — Hči, njena hči, za ktere ranjko dušo je že nekaj let molila, ji streže. Pravi ji o novem domu, povprašuje o Petru. „Ko sem se poročila, pisala sem vam v Trst, pa nisem dobila odgovora. Mislila sem, da sta se s Petrom po očetovi smrti preselila iz Trsta. Še le ko sem v časnikih brala o nesreči v arsenalu in med ponesrečenci tudi Petrovo ime, odpravila sem se vas iskat“...

Kmalu je ostavila starka s hčerjo tržaško mesto

in šla na novi dom blizu Postojne. Pod košatim kostanjem za hišo sedi najrajša in svojemu vnuku pripoveduje o „stricu Petru“. Joj koliko lepih pravljic zna babica o stricu Petru! Čestokrat se mali Jožek popne do njenega vratu in objemaje ga, ji pravi: „Jeli babica, ko bom jaz velik, bom tudi stric Peter“. — Pa ni bil. Dobila je še družega vnučka Petra. In kadar se ji je v naročji smehljal mali Peterček, prikradla se je skrivna solzica ter zdihnili so „Peter, moj Peter“.

Za umetnostjo.

Spisala Feodora.

Zapustil je dunajski konservatorij z najboljšimi spretnostmi in stopal v življenje z najboljšimi upi v srci.

V duhu je mislil že na lovorjeve vence, ki jih bode oduševljeno občinstvo polagalo pred noge njemu — slavnemu opernemu pevcu, Odilu Rujan-u. Res se ni varal. Postal je ljubljeneec svojih slušateljev.

Oboževali so ga, kamor je prišel. Obilo slave je žel povsod.

Kako bi ne? vsaj je imel krasen tenor poleg izvrstne šole in lepe vnanjosti.

Zopet je pel v operi. Mogočno je odmeval njegov zvonki glas po širnem gledišču.

Nepričakovano ugleda v loži, blizu odra neznano krasotico. Nehote mu je ubajal pogled še večkrat tja.

Neznanka pa tudi ni zganila očesa raz lepega tenorista.

Po tem večeru videla sta se večkrat. Ona je sedela vedno v isti loži. Spremljal jo je star gospod, njen oče. Tenorjevi in njeni pogledi so se vedno srečevali.

Nekega dne mu je prinesel postrešek posetnico lorda Lingston-a, s katero ga je vabil na zabaven večer. Rujan ni poznal tega lorda. Slišal je praviti o njem, kakor o mecenu umetnikov. Za njega je bilo vabilo jako laskavo. Uljudno se je zahvalil in obljubil, da pride.

Ustavila se je lahka droška, v katerej se je pripeljal Rujan, pred lordovo palačo.

Sam lord mu je prihitel naproti.

Osiveli starček ga sprejme presrečno. Vede ga v dvorano. Predstavi ga svoji, v primeri ž njim jako mladi soprog in hčerki Kity.

Rujan obledi, ko spozna v tej krasotici iz gledišča.

Povabljenih je bilo več drugih umetnikov in umetnic tako, da je bila zabava kaj živahna.

Lord naprosi Rujana, da bi pel. Kity ga je spremljevala na glasovirju.

Z dvorljivim vedenjem in prelepim petjem, osvojil si je srca lordove družine. Postal je kmalu družinski prijatelj. Pogostoma je zahajal k njim — radi lepe Kity.

Lep poleten večer, zvezdice so svetlo migljale na nebu. Luna, blede luna je mirno veslala med njimi.

V utici na vrtu ostala sta sama Rujan in Kity. Molče sta sedela, drug poleg drugega. Njiju pogled pravil je več, kakor bi mogle povedati ustne.

Ovil jej je roko okoli pasa. Stisnil jo k sebi strastno in ona mu ni branila.

Presrečna v njegovem objetju, je poslušala sladke besede, ki so ji donele na uho.

Tiho je slavulj v grmovji drobil svoje divne pesmi in veselo se je poigralval vetrič z lahkim listjem.

Vsa naravase je veselila sreče presrečnih zaljublencev.

Ohrabri se, stopi pred lorda in poprosi roke lepe Kity.

„Sreči, svojega edinega otroka nočem se ustavljati. Preden pa bodeta združena za vselej, odpovejte se svojemu stanu. Zet bogataša, kakoršen sem jaz, bilo bi sramotno, da bi se bojeval za svoj obstanek. Dam vama toliko, da živita v najboljših razmerah“.

Rujan sreče pijan, poljubi hvaležno lordu roko in obljubi odpovedati se umetnosti.

Nekoliko mesecev za tem bila je poroka.

Prve čase preživela sta v gorati Švici; potem sta se vrnila domov.

Bivala sta nedaleč od mesta na svojem bogatem posestvu.

Sedaj stoprav je zapazil, Rujan, da ni pozabil svojega umetniškega življenja.

Od dne do dne se je oglašala želja po minolosti. Prava sreča in radost ga je minila.

Najbolje mu je bilo, ko je sedel za glasovirom in pel lepe samospelve iz oper.

A to mu ni zadostovalo.

Kje je bilo oduševljeno odobravanje občinstva?

Kje lovorjevi venci?

Ostal je le sladak spomin od vsega! Ubogi Rujan kako je trpel!

Soproga njegova se je trudila razvedriti čelo svojega ljubljeneza Odila.

Redko kedaj se jej je posrečilo razgnati temne oblake, ki so morili njegovega duha.

Skušal je nesrečni Rujan otresti ta duševni jarem ter imenoval samega sebe nehvaležneza, breznačajneza.

Najhujši pedant bi ne mogel bolje opravljati svojega posestva nego je on. Vse to je delal, da bi pozabil, da bi zatrl hrepenenje po umetnosti.

Groznejega ni mu bilo, nego spremljati svojo soprogo v gledališče.

Koliko notranjih bojov, ga je to stalo!

Nervozen do skrajnosti vračal se je domov, a ti duševni boji so škodovali njegovemu zdravju. Koliko krat je mislil pobegniti, služiti zopet svoji umetnosti!

Zagledavši svojo lepo mlado ženko, sramoval se je zopet teh misli.

Nežno jo je objemal, poljubljal in strastno stiskal k sebi kakor, da bi se z njo branil izkušnjavam.

Odpotoval je od doma, da obiše bolnega prijatelja daleč v svoji domovini.

Težko jima je bilo slovo, da tako težko, da bi človek menil, ta dva se ločita za večno.

Dolga pot ga je utrudila. Vesel je pozdravil zadnjo postajo, kjer je izstopil.

Hitel je k prijatelju. Do večera je sedel pri njegovi postelji, potem se je šel izprehajati po mestu. Dolgo je hodil okrog.

Naletel je na stare znance, kateri so ga pozdravljali veselo. Sel je tudi mimo gledališča, kjer je prvokrat javno pel!

O, sladki spomini! Kako je bil takrat srečen, a sedaj?!....

Nehote pospeši korake, da se pridruži množici, ki je hite la v svetišče umetnosti.

Prvi akt je bil zvršen. Postaran gospod stopi k Rujanu, ki je sedel v parterju. Na prvi hip spozna ta v njem gledališnega ravnatelja, svojega dobrega znanca.

Ravnatelj je odkritosrčno obžaloval, da se je Rujan odpovedal umetnosti. Prigovarjal mu je naj sodeluje pri predstavi za dobrodelen namen.

Rujan pomisli nekoliko in slednjič privoli.

Težko je pričakoval večera ko mu bode nastopiti.

Zopet je stal na odru. Sreča in radost sta mu sevali iz oči.

Ta večer je zopet užival življenje, v srci pa je napravil sklep, da to ni zadnji krat. V svoji sreči je pozabil Kity. Z radostjo je sprejel ravnateljevo ponudbo, da sodeluje še naprej pri njegovem gledališču, tast njegov pa ni hotel vedeti o njem ničesar več.

Črez nekaj časa dobi Kity pismo.

Draga soproga!

Oprosti nesrečnežu! Vedi da sem Te iskreno ljubil in Te še ljubim; verjela mi ne bodeš. Sam Bog mi je priča, da govorim resnico. Prosil sem Tvojega očeta naj mi dovoli, živeti zopet svoji umetnosti. On me je zavrnil, jaz ne morem živeti brez nje, veruj mi. Skušal sem, a ne gre, ni mi možno!

Ko si me videla otožnega in popraševala, kaj mi je, sem molčal.

Ali bi Ti razumela čudno bolezen mojega srca?

Dvojne sreče vživati, ne dovoljuje mi osoda.

Glej, jaz sem suženj svoje umetnosti. Njenih težkih spon se ne morem otresti. Služiti ji moram do konca dnij, zato moram zapustiti Tebe.

Kako težko napravim ta korak!

— Biti mora! —

Ne preklinjaj mojega spomina!

O dilo.

Zimski večer.

Kaj mišliš, kaj, oh matuška zemljica!

Ko mrzel dež vso noč ti bije lica,

In vihra pleše nad teboj snežena,
In srce sapá ti mori ledena?

Zavita v gost si mrak, kot v plašč mrtvaški;

A krog vse hrup in vrišč in boj orjaški.

Iz nedrij tvojih rojene ti sile

Srdite vse so v te se obrnile!

A jaz iz sobe temne, osaméle

Osupel, plah poslušam boje smeje.

V skromni peči plam vrši, práskeče,

A srce v prsih vzbunjeno trepeče.

In črne misli švigajo mi v glavi,

Budé občutki divji se, nezdravi.

A zunaj sile bijejo se hrupno,

In njim odziva srce se obupno.

Življenje, ah, življenje naše! ni-li

Podobno zunaj tam besnečej sili? ...

In premišlujem čudno to življenje,

Ves srd, vse boje, vse njega trpljenje.

In slika, slika bujna domišljija,

In za prizorom mi prizor razvija;

A barve temne vse so, sence črne;

Utis — utis bolesti neizmerne!

Jaz motrim, mislim; in nad ménojo pluje

Obup in mrak! ... V peči plam vgasuje!

Iz kotov vstaja in se vzpenja tema,

In neprozorna megla me objema.

Gubé se misli, križajo se čudno;

Mračí se vid, okó se sklepa trudno! ...

Šumí, šnmí v noč nevihte jeza,

In duh se v nezavednost mi pogreza!

Z a m e j s k i.

Iz velikomestnega življenja.

Načrtal — S —

VI.

Na cesti se je zbrala precejšnja tolpa ljudi krog malega dekletca, ki se ihti in plače, da bi se je kamen usmilil. Poprašujejo jo, kaj se ji je pripetilo, in tedaj jim pove, da je dobila od matere desetico, da kaj nakupi, a zdaj jo je izgubila ter je ne more najti, tako pa se ne upa priti domov, ker bo ostro kaznovana. Ta in oni zgomiza z rameni, ta ali oni jo pomiluje, jo kara, zakaj je tako nepredvidna, ali jo tolaži, da se bo novec uže našel, ako ga pridno išče. Dekle pa se ne zmeni za nobeno stvar, temveč le joče in tarna. Tedaj poseže milosrdnik v žep ter ji potisne par soldov v roke, drugi posnemajo njegov izgled, v kratkem nabere si mnogo več, nego je znašala izguba. Tedaj pa steče, ne ozirši in ne zahvalivši se, v bližnjo ulico. Tam jo uže pričakuje razdrapana ženska, divjega obraza, zabuhlih očíj, pravi

tip žganjarice. „Daj sem kar si nabrala, kar so ti dali neumni ljudje, in gorje ti, če mi kak krajecar utajiš“. Dekle se zadržteče, odpre pest in izroči materi nabrano miloščino; nabrano po lokavosti, v katero zlorablja in prisiljuje mati svoje dete. — Tako se ono v zorni mladosti priučí lagati, hliniti, slepariti, izgubi ves čút časti poštenja. Kaj čuda, da iz nje ne postane nič drugega, nego vlačuga, ki se živi s tem, da samo sebe prodaja? — Saj ne vidi in ne sliši nič dobrega, nič lepega; doma prepír in zdražbo, v žganjariji prepír in preklinjevanje; — šola, katero bode itak kolikor le možno zanemarjala, ne more ji podati za življenje blažilnega in krepilnega nauka, ako se ji je uže popreje ostrupilo in uničilo. To je duševni umor, mnogo hujši in strašnejši od telesnega. In dasi se javlja v obče redko, vendar je tudi to in ako bi se javilo le jeden sam pot, žalostno in obžalovanja vredno.

VII.

V elegantnem fijakerji pripeljeta se v prijaznem pomenku pred deželnosodniško palačo dva gospoda. — Ljudstvo, ki vrvi po opravkih po cesti mimo te hiše, ju niti ne opazi; a ako ju tudi slučajno kdo pogleda, gotovo si misli, da sta to kaka višja uradnika ali odvetnika ali sploh veljavnejša moža, ki imata ondi kaj opravila. Kdo bi tudi sumil, ako ju ne pozna po licu, da je baš policijski uradnik spremil v ječo v veliki, bogataški družbi dobroznanega, čislane bankirja, ki je poneveril stotisoče in katerega je dosegla pravica.

Pred oči pa mi stopi slika iz bližnjega malega mesta. Po glavnem trgu vodijo žandarmi uklenjenega moža; srd in sramota sta mu porudečila lice; srpo zré pred se, kakor bi ne videl, kako postajajo sprehajalci po cesti in se ozirajo za njim — zaničljivo in sovražno; kakor bi ne slišal vrišča za njim se v tolpah podečih dečakov in ne čul zasmehljivih opazk srečujočega ljudstva. A zakaj ga tirajo orožniki pred sodnijo? Obtožen in osumljen je tatvine, in zato mora v zapor, da se kaznuje za zločinstvo. — A ako se mu posreči dokazati nedolžnost, ako ga sodnik oprosti, uverjen, da ni zakrivil ničesar? Nu, potem pridobi zopet prostost; a da bi ga potem vodili skozi mesto v sprevedu, očitno pokazujočim njegovo nedolžnost ter popravljajočim tako po nezasluženem pretrpljeno sramoto, — kdo bi kaj takega zahteval, kdo bi samo upošteval kakor nekaj pravičnega za — ubogega proletarijca!

VIII.

V živih, prepričevalnih besedah riše govornik zbranemu mnogoštevilnemu občinstvu — delavcem in težakom kako neznosna je njih beda, kako jih podjetniki izkoriščajo in uklepajo v sužnost. V istini, krasne ideje o zboljšanju njih težkega stanja. A pomočki v dosego tega? Oni niso taki, da bi jih trezen in misleč človek odobral, kajti ne le, da ne dosežejo svojega smotra, fanatizujejo množice, kalé ji razsodbo in vodijo jo dostikrat na napačna nezakonita pota, s tem pa le oslabé ves utis in otujijo simpatije. — A tudi tu bi se izgovarjal go-

vornik, češ, da je uverjen o svoji stvari, da mora v življenju itak zadovoljiti se z dosego malega, a da ne sme biti preskromen, ker se sicer povsem zanemarja. — Slušatelj je torej uverjen, da govornika vodi jedino le ljubezen do stvari, sočutstvo do trpečih bratov, prepričanje o pravičnosti svojih idej. Uverjen je, da on žrtvuje temn svojemu poklicu čas, zmožnosti, vse kar ima, da živi skromno le s tem, kar si prisluži s svojim umom ali svojo dlanjo.

Po končanem zborovanju zberó se vodje v posebno družbo. Tu ne opaziš ničesar o oni revščini, o kateri se je popreje tolikanj govorilo; tu misliš, da si zašel v družbo onih odrtnikov, katerim se je popreje pridigovalo in prisegalo sovraštvo in boj. — Na mizi so najizbranejša jedila, peneči šampanjec blesti se v kozarcih in da družba ni preosamljena, predolgočasna, skrbi ono „večno ženstvo“, ki nikdar ne primanjkuje pri takih slovesnostih. Da, tudi vodje ljudstva znajo ceniti življenje, tudi oni upoštevajo, da je denar moč, in denar, onega dobivajo — v plačilo za svoj trud, iz sklada, ki se steka iz doneskov ubozega, zatiranega ljudstva, komur so voditelji in zagovorniki. Pripoznamo radi delo in zasluge teh mož, ali da oni ne zavračajo takega plačila za svoje delovanje, to je, kar utemeljuje mnenje sovražnikov o njih neistinitosti in neiskrenosti.

Slike iz Venecije.

Spisala Márica.

1. **Piazza San Marco.** Sčep je priplaval nad „Rivo degli Schiavoni“ in obstal radovedno na „Piazzetti“, da bi videl, kakov bi bil njega učinek na stoletne otemnele stebre mogočnih palač.

V njega svetlobi se pač bleste svetli križi na cerkvi Sv. Marka in tudi visokemu zvoniku obseva visoko glavo, toda do sem doli ne prodré njega svetloba! tu miglja brez števila lučij in kakor pred solncem se izgublja sedaj mesečina in plava tam nad nami le zaradi „lepšega“, da spopolnjuje čarobno sliko.

Zaljubljena arija, katero igra orkester sredi trga, sili v srcé mnoga nepopisna čustva in srečna množica, ki je pustila žalosti in vsakdanje skrbi doma, pomika se tod kakor po velikanski, elegantni, plesni dvorani. Nasmeh na ustnih in v očeh, tihi šepet in glasnejše čivkanje živahnih črnih Italijank, svetle slikovite barve njihov oblik, vse to privabi tudi tujcu nasmeh na ustna in ga zaziblje v prijetne sanje. V onem življenji gibanji, smehljanji ob nebržnem čivkanji veselih mladih ljudi, ob zvokih sladko — tožnih melodij, ob prirodnih in umetni lepoti prenese starčkovega duha v davno minole srečne dni, da se smehlja pomlajen in zadovoljen; nesrečnež pozablja svoje nesreče, črnogledi obupnež se pa navdaja z upom blažjih, lepših dni, dokler se v svoji sobi ne zave i starček i nesrečnež ter obupnež, da je bil samo krasnega večera — na trgu sv. Marka!

2. Palazzo ducale.

Pozdravlja nas le otli jek
Posetnike neznane.

Aškerc.

Tiho govoreč, kakor bi se bali, da koga ne vzbudimo, prehajali smo iz dvorane v dvorano, kjer so v velikanskih prostorih otlo odmevali naši koraki. Tu niti govoriti ne more se mnogo, kajti časi, davni časi, dogodki razni in grozni podé se pred očmi med tem, ko zgovorni cicerone kaže levovo žrelo, dvorane „del consiglio dei dieci“, „del consiglio maggiore“, „dei tre“ in mi občudujemo divne slike, med katerimi velikanski deli „veselje v nebesih“ in „poslednja sodba“ in ko nas potem cicerone vodi po ozkih stopnicah gledat mrzle, temne, tesne ječe, kjer je izginilo sto in sto ljudi, ko vzdihnemo nehote i mi vide „il ponte dei sospiri“, tedaj ne moremo drugači, nego da mislimo, kako čuden pojem so morali imeti oni grozoviteži o „Poslednji sodbi“ in nebesih, ki so jim bila vendar dan na dan vprizorena takó čudovito lepo...

3. Riva degli Schiavoni in Canal grande.

Pred „Giardini pubblici“ stopimo na ladjico, katero Benečani imenujejo: ferrovia, tramvay ali vaporino in ki prevaža ljudi, kakor po naših mestih tramvay s konji, vstavlja se po gostih postajah. Urno begajo pred nami v solnci visoke hiše po „Rivi“ in „Riva“ sama se svojimi stopnicami navzgor in navzdol in sé svojimi mosti beži takó naglo, kakor bi se sramovala tu v solnčni Italiji svojega imena, katero mora vendar nositi po vsej pravici.

Slikovite gondole in parniki švigajo sem ter tja previdno, varno in naglo drug tik drugega, valovi pljuskaajo dobrovoljno; za gondolami in ladjami pa se beli in peni v dolgem sledu morje, dokler ne dobi zopet svoje modro-zelene barve.

Ljudje domači in tuji odhajajo in prihajajo, ko postaja ladija pol minute ob postajah; velike „balanke“ (10 centezimov) cvenkajo iz potnikovih v sprevednikove roke ob vsaki postaji. Turek, Srb, Nemec, Francoz, Anglež meša se tu med rodnimi Italijani. Po Canalu grande so postaje sedaj na desnem sedaj na levem bregu, kjer odhajajo in prihajajo bogati in ubogi, stari in mladi, možje in žene, kdor le plača 10 centezimov. Ob straneh se dvigajo poslopja, kakor bi bila pričarana vzrasla iz vode, poslopja stara, zidana v raznih slogih, hiše temne ter palače z bogatimi vhodi ob mramornatih stebrih. Nasproti mi sedita Srb-trgovec v svoji rudeči čepici in duhovnik — Slovenec. Pogovarjata se o čudesih beneških, o šegah in slednjic o raznih jezicah, ki se slišijo tod, „Vse se tukaj sliši govoriti“, pravi duhovnik, vendar menim, da mi dva lahko govoriva brez skrbi, jezika najinega bi pač nihče tu ne umel rekši, pogleda vse potnike od desne proti levi. Ker nisem se mogla izdati drugače — govorili smo le italijanski — izstopim pri prvi postaji ter gredé mimo njih pravim: „Prosim dovoljenja!“ Dolgo sta gledala smeje se za mano, dokler ju ni skril nov ovinek v zavesti, da je nekdo umel njiju govorico tudi v Canalu grande!

(Pride še.)

Z Dolenjskega.

(Konec.)

Jezik očistite peg, opilite gladko mu rujo,
Kar je najetega v njem, dajte sosedu nazaj.
Kinčite ga iz lastne moči, iz lastnega vira.
Jasno ko struna bo pel, zvonu enako donel.

Koseski.

šlofcimer, spalnica	štirka, skrob
šlosar, ključar	štirkati, skrobiti
šmir, kolomaz	štirna, vodnjak
šnajcar, vsekač	štokš, polenovka
šnef, kljunaš	štopselj, zamašek
šnelzider, samovar	špenglar, klepar
šnicelj, zrezek	štrafati kaznovati
šnirmoderc, zateznik	štrih, črta
šnit, kraj	štrohast, črtast, progast
šnite, rezljaji	štraja, stelja
šnitleh, lukek (drobnjak)	strèk, vrv
šnodelj, zapona	štirkati, plesti
šnofati, nosljati	štubenmadel, sobarica
šnops, žganje	štukati, sestavljati
šorf, oster	štumf, nogovica
špacirati, sprehajati se	šubladkosten, predalnik
špaga, motoz	šumašter, učitelj
špajzcimer, obednica	šunder, hrup
špampet, posteljnjak	šupa, kolaica
šparati, štediti (hraniti)	šus, strel
špas, šala (burka)	šuštar, čevljar
špegli, naočniki (očali)	švoger, svak
špegu, ogledalo	švogerna, svast
špendirati, hoderiti	švoh, slab.
špilj, igra	Taca, podložnik
špica, ost	tadlati, grajati
špilati, igrati	tađu, nedostatek
šporherd, štedilnik (štedilnotaht, stenj	tal, del (delež)
ognjišče)	ta'ar, krožnik
šporkasa, hranilnica	tavlih, sposoben
špot, zasramovanje	tavžent, tisoč
špula, vertence	tè, čaj
špraha, jezik	tenstati, pražiti
špricati, brizgati (brizgljati)	tepih, preproga
špricovnica, brizgalnica (brizglja)	tifus, vročinska bolezen, légar
šprudelj, žvrklja	tišlajfar, pomiznik
šprudljati, žvrkljati	tišlar, mizar
špuktrigelj, pluvnik	tobakira, tohačnica
šranga, mitnica	topelt, dvojen
šravbencijer, izvijač (odvijač)	tošelj, torba (torbica)
šravf, vijak	trahtar, lijak
šribar, pisar	trahtament, gostarija
štacijon, postaja	trahtirati, pogostovati
štacuna, prodajalnica	tron, prestol
štajnkoln (glej koln)	trošt, tolažba
štala, hlev	truga, krsta
štamcar, kamnosek	tunel, predor.
štanga, drog	Umhengtuh, zavijalo (ogrtac)
štant, najem, šotor	ukance, počitnice
štèdent, dijak	unterholtenga, zabava
šteh, šiv, ubod	urketna, verižica za uro
štel, ročnik	urlavbar, dopustnik
štempelj, kolek	urmohar, urar
štenge, stopnice	uržuh, uzrok.
štepati, prešivati	Vaga, tehtnica
štifelcijer, sezuvač	vahta, straža
štiftenga, ustanova	vahter, čuvaj (stražnik)
štikati, vezti	vahtati, stražiti
štikelec, kos	vahtenca, stražnica
štima, glas, se ujema	vandrati, potovati

vandrovec, popotnik
vartzal, čakalnica
vekerca, budilnik
velb, obok
velbati, obokati
vestja, telovnik
vestirati, preiskati
viža, napev
vila, letograd
vizitkarta, posetnica.
Zekser, šestica
zeselj, stol
zoc, gošča
zofa, blazinjak
zos, omaka.
Žaifa, mijlo

žakelj, vreča
žavba, mazilo
žegen, blagoslov
žida, svila
židan, svilnat
žiher, varno, svobodno
žlahta, sorodstvo
žlahten, plemenit
žlak, udarec, rana
žleht, poreden, slab
žmah, okus
žmahten, okusen
žnabel, ustnica
žnidar, krojač
žnora, vrsvica. motoz
župa, juha.

Mokronoška.

O Vilah.

Po raznih slovanskih knjigah,
spisal J. V - v.

Vile so poluboginje v svetu slovanskem. Bitja milolika, osobite krasote, nadarjene velikim žarom uma, nadkriljujoča vse druge stvore na zemlji. Visokega telesa, odete v prebelo tenko haljino, ob končnih robovih v zlatih nitkah okrašeno. Ledja so jim opasana svetlim pasom. Zlatožolti lasje jim padajo razčesani niz pleč po hrbtu; plave oči žaré blagorazumno izpod visokega čela, raz obraz odsvita nedolžnost kakor božjemu krilatcu, grudi so polne božanskega ognja do vsega, kar je lepo in blago, a polti so nežne jednako mlečnej belini. Ko sem bil še mlad, videl sem jih čestokrat. Kadarkoli so stopile pred me, pozdravile so me prijazno, ter mi ohranile vedno naklonjeno srce.

Najrajše so živele in vdomile se na zelenih planinah ali pa na visokih gorah v prostanih skalnath votlinah, dvorjanski urejenih, kjer jim ni bilo v poletju pretoplo, v zimi ne premrzlo in kamor ni segala človeška zloba. Od ondod so prihajale med narod, v domove, na polje, v vinograde, šume itd. najčeseje zjutraj, opoldne ali o mraku. Njih bivališča so bila krasno urejena a malokatero človeško oko je moglo pogledati v te čarobne prostore. Preselivši se drugam, ostalo je prejšnje bivališče znova opustošeno kakor poprej. Dolge vekove so vkupej živele svobodno in zadovoljno. Njih lepota in blagosrčnost se ni manjšala. Umivale so se v hladnih studencih ali istočnikih; tam blizu na livadah so se tudi rade sprehajale, igrale, pevale, plesale kolo, ter bivale v življenju prave prirodne veseljakinje. Kadar so pogostoma prepevale, bilo je to vgodno znamenje za dobro letino. Rade so se sprehajale tudi po senčnatem gaji na samoti ali pa so spavale na planinske travi prek sončja. Govorile niso nikdar preglasno, a govoreče bile so otvorenih misli. V posebnih dneh ob zornem jutru ali nočnej mesečini so se v društvu kopale v reki ali v sinjem jezeru. Pasle so v čredi divje srne in koze ter srebale njih

mleko. Vsako žival so klicale po imeni in le ta prišla jim je takoj do njih. Tudi bučele nabirale so jim obilno medene sladčice. Prele so volno, ter stkale najlepše sukno in platno, ki so je sušile in belile pred svojimi dvori. Vse svoje delovanje izvrševale so čudovito spretno in naglo. Vešče so bile navadno vsakemu nauku; prerokovale vreme in letino; tolmačile sanje; brale so v solncu, luni in zvezdah, kar se bode godilo dobrega in slabega itd. itd. Vse, kar so prerokovale, bilo je menda resnično. Učile so ljudi moliti in klanjati se bogom svojim; učile so polje obdelovati, žito sejati ob ugodnem času: poznati silo prirode in raznovrstna zelišča, s katerimi se lečijo razne bolesi. Ko se je večerilo pred praznikom, klicale so glasno z visoke planine:

„Delopust, delopust!“

Književnost in umetnost.

„Ksenija“, katero je v zalogo sprejela znana muzikalna tvrdka E. Berté & C. ha Dunaju, pride v prihodnji gledališki sezoni v Breslavi in v Gradcu na oder. Upamo, da uspeva slovensko delo tudi na nemških odrih ter se razširja i v drugih narodnostih; ž njo pa tudi izpoznavanje in cenjenje slovenskih umetnikov.

Kratki hrvatsko-ruski slovar. Bivši gimnazijski profesor, ruski državni svetnik gosp. Aleksander Vasiljevič Suvorov, je spisal kratek hrvatsko - ruski slovar, ki je na prodaj tudi v knjigotržnici gosp. Fer. Raffaellija na borsnem trgu v Trstu. V tem slovarji je zlasti veliko število takih besed, ki niso splošne Hrvatom in Slovencem, za tem pa kratka slovnica ruskega jezika. Knjiga stane le 50 nč. in gotovo ne bode nikomur žal zanje, ako si ž njimi nabavi to knjigo. Ko se pokrijejo tiskarni troški, pojde v tisk rusko-slovenski slovar istega gospoda pisatelja.

Li'jan, list za omladinu i puk. Izhaja 1. vsakega meseca na celej poli. Cena za vse leto s pošto vred 2 kroni. Naročnina se pošilja knjigo - tiskarni *Dragotina Hauptfelda v Karlovcu.*

Dve novi ruski drami. V moskovskem „malem gledališču“ se je nedavno predstavljala z velikim uspehom drama; „Cena življenja“ od znanega romanopisca Vladimira Nemirovič-Dančenka. Vsa literarna kritika v Moskvi in Petrogradu hvali to delo največ radi zveste in dosledne karakterizacije, naravnega razvitka in prav prirodnega zvršetka. Tendencia drame je ožigosati zelo razviti pesimizem v Rusiji; pesimizem pojma o življenju moža in žene kakor o dolžnosti materini in členu društva.

Osem dni za to predstavo dala se je tudi v „malem gledališču“ drama: „V novej rodbini“ od Vladimira Aleksandrova. Občinstvo je dramo vzprejelo jako oduševljeno in simpatički, ker se v drami kažejo male obiteljske in družbene razmere ter dogodki iz življenja. Kritika pa ni vsprejela drame tako povoljno, ker jej očita nedoslednost ter nejasnost karakterizacije.

Srpkinja, ilustrovan koledar, uredil Popović, tiskan v Zemunu. — Spisale večinoma ženske, kakor poroča „Nada“.

Francuzka drama. Spisal dr. I. Adamovič. Izdala „Mat. Hrvatska“. Med knjigami „M. hrv.“ je zgodovina francoske drame, od njenih početkov do najnovejše dobe, najznamenitejša in tudi nam Slovencem zelo važna. Pisatelj nam podaje v lahko umljivem, priprostem jeziku, v mični obliki zgodovine francoske drame, opisuje zlasti obširno najvažnejše reprezentante posameznih dob in stremeljenj v književnosti, in podaje obsege vseh znamenitejših dramatičnih proizvodov. — Francozi vladajo v drami po vseh svetovnih odrih, v veseloigri so priznani in nepresežni mojstri, torej uže samo radi tega treba, da se soznanimo ž njih dramatikom; in ta knjiga nam Slovencem sedaj povsem nadomesti lastni nedostatek. A tudi glediško vodstvo uporabljalo jo bo s pridom. In s tem je dosežen smoter, ki ga je imel pisatelj, a dosežen ne samo pri Hrvatih, temveč tudi pri Slovencih. Zato iskreno priporočamo knjigo v berilo vsemu našemu — možkemu in ženskemu razumništvu. — Raz svoje stališče bi le opomnili, da bi želeli nekoliko več obširnosti gledé na najnovejše proizvode; da bi mesto obširnih obsegov, ki itak podajajo nepopolno sliko iger, imeli raje kritične razglede posameznih dramatičnih pisateljev, tehlike in značajev v njih delih, česar se iz obsegov ne dá dobro posneti. S tem bi knjiga morda izgubila na popularnosti, a pridobila na znanstveni veljavi. Tudi namesto skromnih životopisnih podatkov bi želeli kratke, a celotne životopise vsaj glavnih dramatikov. No, kljub temu veselimo se lepe knjige ter ji želimo kar največ uspeha.

Fr. G—l.

Žena — književnica v Carigradu. Prerod njenega članka v „Ikdamu“. — One dni je izšla v Parizu knjiga, ki se tiče nas. Naslov jej je; „Les femmes turques“. Brez suma je vsakdo mislil, ko je videl knjigo, da je zopet proti nam. Ali ne! Nad vse pričakovanje in nad vse nade to delo je za nas tako, da smo v istini nanje lahko ponosni. Razpravo je spisal nepristranski evropski pisatelj dr. Teofil Loubell, a izdalo osmanlijsko društvo v Parizu.

Po obsegu je knjiga majhna ali vsebina zanimiva in kritična. Slog je umiljen in resen, da je vsaka vrsta, vsaka beseda osnovana na istini brez vsake pristranosti in mržnje. Tu ni ničesa pretiranega. Včeraj mi je došla v roke ta knjiga in proučila sem jo s početka do kraja. Predno sem jela čitati, rekla sem svojim prijateljicam: Hajdi, da vidimo kakove laži in predsodki so v tej knjigi o turški ženi!? No, našla sem obratno. Kakó sem se vzradovala! Vsa knjiga od začetka do konca je napisana nam v slavo. Vse je lepó premišljeno, izkušano, pisatelj je vse videl na svoje oči, osnovano na istini, a potem še le spisano. Tu je govor o čustvovanji in sposobnostih islamskih žen, o domači zadrugi, o vrlinah, o redbinskem življenji, o značaji, o veri, o pravdnosti in prosveti to je vse pretreseno in istinito zabilježeno toliko lepih stvari, da me je prav iznenadila tolika nepristranost ev-

ropskega pisatelja; zato mislim, da bi bilo od nas nepristojno, ako bi ne izpoznale naklonjenosti in človekoljubnosti, katero nam skazuje.

Vsekako treba se pisatelju zahvaliti, ker moramo z dejanjem in nehanjem dokazati ženske vrline in osmanlijsko vzgojo. Oh, kolika čast! Ni-li zame uprav ponos, da morem napisati nekoliko vrst?

Kako bi ne bil!

Pred šestimi meseci napisal je nek francoski književnik z imenom Emil Joliare knjigo, v katerej je izbrutal na nas vso svojo mržnjo. Do sedaj je prilično napredovalo vzajemno spoznavanje. Na tako površno delo pisatelja kakoršen je Joliare ne obrne nihče niti ušesa, ali da boljše rečem, ne prime se tako z lehka predbacivanja in nepristojne izmišljotine, ampak se poučno pobijajo ali jednostavno odstrane.

Naša dolžnost je te predsodke popraviti in predbacivanja odbijati. Učeni Evropejci čitajo naše opravičene obrambe ter sami med sabo dela brezobraznih strankarjev ne samo da popravljajo ampak povsem odbijajo.

Znano je Joliar-jevo delo. V svojem času je lepo odgovorila Fatima Alija francoskemu piscu. Tudi jaz sem sledila njenemu vzgledu ter napisala nekaj prav brzo. Česar se nisem nikdar nadejala, članek je našel odziva. Preveden je na nekoliko jezikov.

Zvršetek pride.

Razne vesti.

Izvolitev gđc. Lompehams v okrajni šolski svet v Lvovu, o kateri je poročala tudi „Slovenka“ v 3. številu, je deželni šolski svet potrdil.

Lepa slavnost v rodbini. O minolih velikonočnih praznikih slavili so v veleštovani *Mankočevi* rodbini v Trstu trojno slavnost: 85 letnico čestitljivega očeta gosp. Jakoba Mankoča, srebrno poroko hčere *Karoline*, poročene Margreiter ter 50 letnico odkar obstoja trdka *Mankočeva*.

Gledé svoje narodnosti kakor tudi gledé človekoljubja je imenovana rodbina obče znana; visoko čislana pa vsled krasnih značajev vseh udov čestite družine.

„Slovenka“ ima mnogo uzroka, da se ob tej priliki spominja te vrle rodbine in ji želi obilega blagoslova, kajti baš v sredi iste družine je gđ. *Milka* neumorna in požrtvovalna blagajničarica tržaške ženske podružnice, v vsakem oziru vzgled prave slovenske izobražene deve. Tudi za „Slovenko“ in njen obstanek ne mogla bi se bolj brigati nego se briga naša simpatična gđ. *Milka*, katero naj Bog ohrani vedno tako veselo, kakor je sedaj!

Ženski shod. V Pragi se bo vršil I. češko-slovanski ženski shod v veliki dvorani staromestne svetovalnice, katero je prepustil v ta namen župan dr. I. Podlipny, dne 15. in 16. oziroma 17. maja t. l.

Na istem se bo razpravljalo o ženskem delu, o privatnem življenju in o narodnem oziru. Posebno še se bo

razpravljalo o blagostanju ženskih neomoženih in vdovljenih. Vendar se natančni vspehi objavi pozneje.

„Politika“

Gđ. Zofija Noč. Na naš oglas v poslednji št. odzvala se je takoj gđ. *Zof. Noč*, ki ume izvrstno vezti ter jo zato in ker je odločno narodna, priporočamo prav toplo našim gospem in gospodičnam. Stanuje Via Torrente, št. 8, V. nadstr. v Trstu.

„Politik“ od 31. marca 1897 piše v listku o grški junakinji Boblini med drugim to-le: „Denn es ist feststehende Thatsache, das dasjenige Volk die opferwilligste Vaterlandsliebe empfindet, dessen Frauen an den politischen Bewegungen innigen Antheil nehmen und durch tausend und abertausend Einflüsse die Begeisterung der Männer für die heilige Sache zu hellen Flammen entfachen! Razumete li Slovenke moje?“

DOMA.

Ali naj pijemo surovo, ali kuhano mleko? V največjem času so opazili, zdravniki, da se je jetika pojavila v marsikateri družini le vsled tega, ker so dotičniki pili surovo mleko jetične krave. Ker se na kravah ki boleajo na plućih, s početka ne opaža bolezen, in ker marsikdo ne ve, da ima mleko od jetične krave takozvane tuberkulozne bacile v sebi, ki prenašajo jetiko na vsakega, ki pije tako mleko, dobro je opozoriti širše občinstvo, da nikakor ni priporočati, da se pije surovo mleko, ampak mleko naj se dobro prekuha pred uporabo. Ko je mleko zavrelo, se je že segrelo na 95 do 100° Celsiusa in v tej vročini poginejo tuberkulozni bacili. Zato je nevarno piti nezavrelo mleko.

E d i n o s t.

Hitra pomoč za „dušenje“. Kedar se otroku zaleti ali kakor se navadno pravi, mu gre po „strani“, stariši ne vedo, kakó bi si pomagali. Tolčejo po otrokovem hrbtu in so v velikih skrbih. Evo priprostega sredstva: Primeta se obe otrokovi roki in se držita kvišku. S tem se prsi toliko razširijo, da je takoj pomagano.

Pomoč proti otrovanju (zastrupljenju) krvi. Prva znamenja, da je kri zastrupljena so: oteklina, ki se širi čedalje bolj, močne bolečine ranjenega uda, plava barva na dotičnem mestu ter mrz, ki spreletava človeka po vsem telesu. Ako se pokažejo ta-le znamenja pomagaj si tako-le: Opari nekaj travnih rož z vrelo vodo, zlij vodo zopet proč in zavi ranjeni ud s temi rožami popolnoma. Rože naj bodo tako gorke, koliko gorkoto te moreš prenašati. Okoli teh travnih rož ovij najprej platnen potem pa volnen robec, da se gorkota dolgo ohrani. Ko se začne ovitek hladiti, menjaj in ponovi vse (zgoditi se mora vsaj vsake pol ure). To ponavljaj tako dolgo, dokler ne izgine ona plava barva popolnoma, ker se dogaja gotovo v 12—18 urah. Kdor si pomaga na ta način sme z gotovostjo pričakovati ozdravljenja, ako se je tudi kri že začela strupiti.

Kako se čistijo kožnate rokovice, ki se lahko peró.
Rokovice se operejo z milom in vodo, otisnejo se popolnoma a ne ovijajo; napihnejo se in nataknejo na formo. Bele naj se suše na solnci, barvane pa v senci. Operejo se tudi, ako se flanelno cunjico omoči v mijlnici ter s cunjico drgnejo rokovice.

Rešitev kvadratne uganjke v 8 števí.

T	r	s	t
r	e	v	a
s	v	e	t
t	a	t	i

Prav so jo rešile: gg. Zinka Kovačič, Feodora, Zofija Modrijan, Bezlaž in Janislava Drufovka.

Listnica uredništva.

Micika. Vi ne pišete slabo, ali ta stvar polu-resna polu-saljiva vendar ni za tisek. Pošljite mi kaj drugega, ali pridite, ker ste že v Trstu, naravnost k meni.

Stana. Prejela, prihodnjé več.

Ljudmila. Kako ste čudni! Jaz prepušчам rajši drugim močem mesta. Tudi drugi so mi že očitali, da ne pišem za „Slovenko“, ali je pa to res? Baš za naš list pičem dovolj, a videti ni, ker niso pripovedni spisi. Pozdrav!

T. v Trstu. Bodete videli, kako piše naša čestita sotrudnica Danica v drugem delu o odgoji. Poleg skušenj, saj je srečna mati, pozna še obilo virov, ki govoré o tem važnem predmetu.

Kristina. Vaše pesmi so pošle, prosim torej skoro zopet kaj. Srčen pozdrav!

Feodora. Veseli me, da se tako zanimате za rusko slovstvo. Lepa dela znamenitih pisateljev prinaša Ruskaja biblijoteka, Lvov, blaharskaja ulica. Izhaja vsak mesec po 1 snopič ter stane za vse leto 2 gld. 40 nč. Srčen pozdrav in hvala!

Slovenke! Kupujte vse le pri Slovencih! V tabakarnah zahtevajte slovenske pošne tiskovine, ker drugače vam jih ne dadó, dasi jih imajo

Slovenskim gospodinjam!

Usojam si naznaniti, da sem prevzel vodstvo

Mlekarije

grajščine Loka pri Zidanem mostu ter si bodem prizadeval p. n. naročnikom v vsakem obziru zadostiti.

Mleko od krav planinske paše neprekoseno sveže dvakrat na dan.

Surovo in kuhano maslo, kislo mleko, skuto smetano različno pripravljeno, jajca, sir itd., imam na razpolago v zalogi Piazza della Posta 1. Lloydova palača.

Ob enem priporočam oglje, koks, drva itd. iz mojega skladišča v ulici S. Zaccaria št. 1. (mej ulicama Chiozza in Farneto, katero slovanskemu občinstvu še premalo znano.

Priporoča se

Vek. Grebenc.

Usake vrste

FABURIC

dobivajo se pri tvrdki

J. Stjepušin

Sisak

Cenike pošiljam vsakemu na zahtev franko.

Njegova Svetost Papež Leon XIII.,

sporočil je po svojem zdravniku prof. dr. Laponiju lekarnarju Piccoliju v Ljubljani najsrčneje zahvalo za Nj h Svetosti vposlano

tinkturo za želodec.

Omenjeni zdravnik, kakor veliko drugih odličnih profesorjev medicine so Piccolijevo tinkturo za želodec preskusili, ter jo priporočajo kot izvrstno krepilo za želodec, katerega krepča želodec, pomnožuje tek, ter povpešuje prebavljanje in čiščenje.

Cena: 1 steklenica 10 nvč., 12 steklenic z zavijem 1 gld. 36 nvč.; pošna pošiljatev 66 steklenic 6 gld. 26 nvč.

Najvišje priznanje

lekarnarju Piccoliju v Ljubljani kot prirejevalcu kapljic za zobe, katere je zadovoljnim vspehom Nj. e. kr. Vis. prejasna gospa prestolonaslednica-udova nadvojvodinja.

III

Štefanija

izvolila opetovano uporabiti. — Cena steklenici 20 nvč., 10 steklenic 1 gld. 50 nvč.

LEKARNA PICCOLI

„pri angelju“

Ljubljani Dunajska cesta.

List izhaja vsako drugo soboto in stane za vse leto 3 gld.; za naročnike „Edinosti“ pa 2 gld.; posamezne številke se bodo dobivale v Trstu v tabakarnah: pri Chiozzi in pri g. Lavrenčiču (Piazza Caserma), pri Pipanu (Ponte della Fabbra) in pri Fraterniku (Sv. Jakob) po 12 kr. Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu „Slovenke“, naročnina pa upravnistvu „Edinosti“ ulica Molino piccolo, št. 3, II. nstr.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“ — Izdavatelj in odgovorni urednik Fran Godnik. — Tiskarna Dolenc. Trst.